

УДК 316.334.3

DOI: 10.35432/tisb292023289500

ТРАВМА І ДОВІРА: ЯК ВІЙНА ВПЛИВАЄ НА РІВЕНЬ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ

Гук Ірина Максимівна

здобувач

Інститут публічної служби та управління

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0003-5254-2485>

Інституційна довіра – це рівень довіри громадян до публічних інституцій, таких як уряд, судова система, поліція, армія, освітні та медичні установи. Це віра громадян в ефективність та справедливість роботи цих інституцій. Високий рівень інституційної довіри вказує на те, що громадяни мають впевненість в тому, що публічні інституції діють в їхньому інтересі та, що вони можуть розраховувати на них у важливих життєвих ситуаціях. Низький рівень інституційної довіри може призвести до соціальних, економічних та політичних проблем, таких як політична нестабільність, недовіра до уряду та інших публічних інституцій, зменшення інвестицій та збільшення витрат на захист від ризиків.

Вчені і дослідники при визначенні «інституційна довіра» часто ототожнюють поняття «інституційна довіра» і «політична довіра». Як відзначає український дослідник

Ю. Самчук, «довіра політична» ґрунтується переважно на довірі громадян до влади, уявленні про те, за якими правилами вони повинні діяти. Довіра політична, або міра визнання суспільством законності влади (легітимності), може бути раціональною і нераціональною. Стійка політична довіра громадян до влади ґрунтується на визнанні тих політичних дій, які відповідають цінностям і нормам традиційної культури і моралі на основі таких чинників: раціонально-цільового, коли влада забезпечує виконання поставлених цілей; правового – визнання суспільством політичних дій у рамках існуючої правової системи; соціально-економічного, який ґрунтується на політиці, здатної забезпечити населенню високий рівень життя [3, с. 111].

Інституційна довіра є ключовою складовою демократії та розвитку суспільства. Вона є важливим фактором для створення стабільного і ефективного політичного, економічного та соціального середовища. Коли люди довіряють інституціям, вони більш схильні дотримуватися законів та правил, співпрацювати з іншими громадянами та приймати участь у політичному процесі. Травми, пов'язані з війною, можуть сильно позначитися на рівні довіри до інституцій у суспільстві. Це пов'язано з багатьма факторами, такими як втрата близьких, фізичні травми, економічні втрати та загальна невпевненість у майбутньому. Коли війна або конфлікт відбувається протягом тривалого часу, люди можуть почати втрачати довіру до державних інституцій, таких як поліція, армія та уряд. Це пов'язано з тим, що уряд може не забезпечити достатньої охорони своїм громадянам або може бути причетним до злочинних дій. Психологічні наслідки війни також можуть знизити рівень довіри. Травматичні події призводять до збільшення рівня тривоги та депресії серед населення, що може впливати на ставлення до інституцій. Також варто зазначити, що травматичні досвід можуть мати довготривалий ефект на рівень довіри в суспільстві.

Після завершення війни, люди можуть продовжувати відчувати недовіру до державних інституцій та інших людей. Це є наслідком травматичного досвіду війни, який залишається в пам'яті протягом тривалого часу та впливає на ефективність державних інституцій та соціальної співпраці в цілому. Недовіра до інституцій має такі наслідки, як недостатня участь в політичному процесі, зниження рівня дотримання законів та правил, збільшення корупції, зменшення ефективності державних інституцій та інших соціальних

структур. Це може впливати на якість життя громадян та загрожувати стабільності суспільства в цілому.

Допомогти з вирішенням проблеми недовіри, пов'язаної з травматичними досвідами війни, можуть заходи, які включатимуть у себе: проведення соціальних програм та проєктів для допомоги постраждалим; забезпечення достатнього фінансування державних інституцій та інших соціальних структур; вдосконалення законодавства та політики, що регулюють діяльність інституцій; забезпечення незалежності та професійності державних інституцій, зокрема, судової влади, правоохоронних органів, аудиторських та інших контролюючих органів; підвищення рівня етичності та відповідальності посадових осіб, забезпечення прозорості в їхній діяльності та відкритості до громадськості; забезпечення стабільності та прогнозованості в діяльності державних інституцій, зокрема, у зміні законодавства та відносин з бізнес-середовищем; підвищення рівня культури права та свідомості громадян.

Важливим аспектом розв'язання проблеми є також підвищення усвідомленості суспільства щодо того, як травматичні досвіди війни можуть впливати на рівень довіри до інституцій та на загальну стабільність суспільства. Це може бути досягнуто за допомогою масових кампаній освіти та інформування громадськості про наслідки війни та її вплив на суспільство. Також важливо розробляти плани реагування на травматичні досвіди, які можуть виникнути внаслідок війни. Підтримка населення під час і після війни є важливою завданням для держави. Способи, які можуть бути використані для підтримки населення:

Надання гуманітарної допомоги: держава може забезпечити харчовими товарами, медичними засобами, гігієнічними засобами та іншими ресурсами населення, щоб допомогти їм пережити війну та її наслідки.

Забезпечення доступу до освіти та медичної допомоги: держава може забезпечити доступ до безкоштовної медичної допомоги та освіти, щоб допомогти населенню відновити своє здоров'я та розвивати свої здібності.

Створення робочих місць: держава може підтримувати економіку, створюючи нові робочі місця та надаючи підтримку малому та середньому бізнесу.

Відновлення інфраструктури: держава може інвестувати у відновлення інфраструктури, такої як дороги, мости, водопостачання та електропостачання, щоб допомогти населенню повернутися до нормального життя.

Психологічна підтримка: держава може забезпечити психологічну допомогу населенню, щоб допомогти їм відновити своє психічне здоров'я та попередити розвиток психічних порушень.

Створення механізмів розслідування та відшкодування шкоди: держава може створити механізми для розслідування воєнних злочинів та інших злочинів, які сталися під час війни, та відшкодувати шкоду, завдану в результаті війни, наприклад, шляхом компенсації за втрачене майно, здоров'я.

Встановлення миру: держава може здійснити міжнародні зусилля для встановлення миру та безпеки в регіоні, що допоможе покращити життя населення та зменшити ризик повторення конфлікту.

Політичні реформи: держава може здійснювати політичні реформи, які забезпечать більшу демократію, відкритість та прозорість в управлінні країною, що допоможе зміцнити довіру населення до влади.

Забезпечення безпеки та гарантії прав людей також є важливими елементами розв'язання проблеми недовіри. Для підвищення рівня довіри до інституцій, державні інституції мають виконувати свої функції ефективно та прозоро, забезпечуючи належну якість послуг та рівний доступ до них. Усі ці заходи можуть бути використані для підтримки населення під час і після війни, та збільшення інституційної довіри до держави.

Крім того, важливо враховувати культурні та історичні особливості кожної країни та регіону при розв'язанні проблеми недовіри. У країнах, де війна є довготривалою та періодично повторюваною, довіра до інституцій може бути знижена з багатьох причин, включаючи знеособлення, насильство та беззаконня, що викликає відчуття безпорадності та відчуження у громадян. У таких випадках важливо вживати цілеспрямовані дії для

підвищення рівня довіри. Це може включати підтримку громадських ініціатив, які допомагають зміцнити зв'язки між людьми та інституціями, а також створення механізмів, які дозволяють громадянам брати участь у прийнятті рішень та контролювати дії інституцій.

Наслідки війни та травми можуть виявитися більш помітними серед окремих груп населення, таких як ветерани, біженці та люди, які проживають в зоні конфлікту. Ці групи можуть мати особливі потреби та вимоги щодо підтримки та відновлення довіри до інституцій. Наприклад, ветерани можуть вимагати підтримки та допомоги з боку держави, щоб забезпечити поліпшення свого здоров'я та благополуччя після повернення з війни. Біженці потребуватимуть захисту своїх прав та можливості повернення до своїх рідних міст та сіл, а люди, які проживають в зоні конфлікту, вимагатимуть захисту від насильства та безпеки для себе та своїх родин.

Також важливо враховувати роль міжнародної спільноти у відновленні довіри до інституцій після війни. Міжнародна спільнота може надавати миротворчу допомогу, щоб забезпечити безпеку та стабільність в регіоні, може сприяти дипломатії та міжнародним переговорам, щоб допомогти вирішити конфлікт та побудувати мирне та стабільне суспільство, надавати підтримку для демократичних реформ в країні, що постраждала від війни, щоб зміцнити довіру населення до держави та забезпечити стабільний демократичний розвиток. Це може включати надання фінансової підтримки для виборчих процесів та розвиток громадських організацій, які допомагають зміцнити демократію та прозорість управління. Миротворчі операції можуть допомогти зменшити насильство та сприяти діалогу між сторонами конфлікту. Однак, успішне відновлення довіри залежить від взаємодії міжнародної спільноти з країною, що постраждала від війни, та готовності населення підтримувати реформи і будувати мирне та стабільне суспільство.

У наш час, важливо привернути увагу до проблеми довіри до публічних інституцій та підкреслити важливість підвищення рівня довіри громадян до держави та інших публічних інституцій. Це допоможе забезпечити більш стабільне та успішне функціонування суспільства в цілому.

Відновлення довіри до інституцій після війни є складним та довготривалим процесом, який вимагає комплексних стратегій та підходів. Він повинен враховувати потреби та вимоги різних груп населення, забезпечувати справедливість та злагоду, сприяти міжнаціональному діалогу та підтримці міжнародних організацій. Тільки так можна побудувати стійку та довірливу демократію після війни.

Список літератури

1. Безродна В. І. Особливості формування громадянського суспільства в процесі політичної модернізації України : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / В. І. Безродна. – Одеса, 2003. – 16 с.
2. Білошицький С. Криза довіри громадськості до представницьких політичних інститутів / С. Білошицький // Політичний менеджмент. – 2009. – № 2. – С. 56–66.
3. Вишняк А. Доверие к политическим институам // Общество без доверия / Под редакцией Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. Киев: Институт социологии НАН Украины, 2014. – 139-166.
4. Шандор Ф. Легітимація влади: і довіра і толерантність як чинники соціального буття / Федір Шандор // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – № 4. – 2011. – С. 225– 230.
5. Jonathan Hall. Trauma and Trust: How War Exposure Shapes Social and Institutional Trust Among Refugees. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.786838/full>